

Radosav Pušić

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

Novi put svile: kulturna saradnja Kine i Srbije

Sažetak

Kada samo površno pogledamo kinesku razvojnu strategiju Novog puta svile, Ekonomskog pojasa puta svile i Pomorskog puta svile za 21. vek videćemo sa koliko je pažnje, želje, strasti, osmišljen način za povezivanje i uvezivanje sveta. Srbija i Kina, dve zemlje neuporedive po mnogo čemu, uporedive su po neizmernoj želji za očuvanjem samobitnosti i slobode. Kultura i umetnost ne samo da nose dušu i duhovne vrednosti jednog naroda, već, po mnogo čemu, čine potku svakog odnosa među državama. Svaki odnos jeste kultura ili nekultura, zavisno od tačke našeg gledanja. Možda, na prvi pogled, to ne izgleda tako, ali se kultura, kako god je mi odredili, mora nalaziti u srcu svih planova za održivi razvoj kako ekonomije, privrede, nauke, tako i svih drugih sfera društava koja duboko poštuju i promovišu bitne aspekte ljudske kreativnosti i slobode. Da nije tako onda bi sve što se tiče čoveka izgubilo smisao.

U ovom malom pregledu kulturnih odnosa Srbije i Kine, u okviru inicijative Novog puta svile, opisuju se tačke koje su od izuzetnog značaja za odnose naše dve zemlje poslednjih desetak godina.

Ključne reči:

kultura, sloboda, smisao, Srbija, Kina

Srbija, iako mala zemlja, zbog svog geografskog položaja, koji se može opisati kao raskrsnica jugoistočne Evrope, mesto važnih rečnih i kopnenih pravaca, ima izuzetan politički značaj na Balkanu i u Evropi.

Kina i Srbija su, uprkos očiglednoj nesrazmeri u veličini i značaju, postale prvo strateški (2009), pa sveobuhvatni strateški partneri (2013, 2016). U skladu sa promovisanim principima projekta Novog puta svile, započeta je

realizacija zajedničkih projekata u oblasti energetike, saobraćaja, poljoprivrede, telekomunikacija, finansija, naučne i kulturne razmene. Tu su: most Zemun–Borča, termoelektrana Kostolac, brza pruga Beograd–Budimpešta, smederevska Železara, Rudarsko-topioničarski basen Bor, fabrika guma u Zrenjaninu, auto-put Surčin–Obrenovac, modernizacija električnog i telefonskog sistema u Srbiji, uvođenje mreže finansijskog plaćanja Union-Pay, itd. Sa druge strane, NR Kina, kao jedan od ključnih kreatora svetske politike, prijateljski nastrojena prema Srbiji, jeste zemlja od izuzetnog značaja za nju. Dobri odnosi Srbije i Kine su, posle teških i tragičnih iskustava koje je Srbija imala u svojoj skorijoj istoriji, ne samo važni za razvoj Srbije, već imaju izuzetan značaj za njenu stabilnost i prosperitet.

1.

Ako se za projekat, ideju, san, želju, viziju Novog puta svile, koji je inicirao kineski predsednik Si Đinping (2013), može reći da jača regionalnu ekonomsku integraciju, upliće brojne strateške i geostrateške tačke, da svet čini globalnim i bližim nego što je on ikada u prošlosti bio, onda se to infrastrukturno povezivanje zemalja, regiona i delova sveta može uzeti kao prilika, šansa, mogućnost, potreba. U svetlu pridruživanja Italije i Grčke ovom projektu, pored 16 zemalja Srednje i Istočne Evrope i zemalja BRIKS-a, uvećava se broj onih koji žele da učestvuju u ostvarenju Novog puta svile. Kao i u životu jednoga dana, tako se i za dugoročno planirane projekte moraju stvarati preduslovi, kreirati atmosfera, osmisliti ambijent.

Banke zemalja BRIKS-a, otvaranje kineskih investicionih banaka (Azijaska investiciona banka za infrastrukturu), nesumnjivo su alternativa Međunarodnom monetarnom fondu i Svetskoj banci. Različiti potezi koje su preduzele evroazijske zemlje, uključujući Kinu, Rusiju i Iran, imaju za cilj da stvore stabilne, održive, samodovoljne regione saradnje, umesto regiona beskrajnih sukoba, ratova, nestabilnosti. Multipolarni svet jeste bogatstvo raznovrsnosti, međusobnog uvažavanja i saradnje. Ukoliko se oni iskreno upražnjavaju, onda različite slike sveta, nejednake polazne tačke, drugačija filozofija života, civilizacijske razlike, različiti kulturni obrasci, ne moraju nužno voditi ka tragičnim zapletima, neprijatnostima, nevoljama i sukobima. Gledano iz drugog ugla, nameće se pitanje da li će logika vojno-industrijskih kompleksa i banaka zadržati hegemoniju i dalje voditi svet u nove „krugove pakla”, ili će se otvoriti prostor za neke drugačije prostorno-vremenske i idejne koordinate. Kako god opisali svet, teško je, iz perspektive vremena u kome živimo, reći kako će se razrešiti brojna nerešena pitanja, u kom pravcu će se odmotavati klupko istorije.

Da se vratimo mozaiku koji smo pomenuli.

Posle ekonomske krize 2008. godine, i stabilne pozicije kineske ekonomije, pokazalo se da Kina ima načina da se nosi sa najsloženijim finansijskim teškoćama. Trgovinski i energetske sporazumi između Rusije i Kine su u nacionalnim valutama, a ne u dolarima. To je prvi, važan korak, koji je napravljen u kreiranju ambijenta za drugačiji svet. Stvaranje međubankarskog sistema, nezavisnog od zapadnih finansijskih institucija, preduslov je za stvaranje novih polaznih tačaka u kreiranju multipolarnog sveta.

U tim okvirima započeta je borba između dve koncepcije, dve vrednosne matrice, dve teško pomirljive ideje, ideje „starog” i „novog” sveta, kolonijalno-imperijalnog i slobodnog sveta. Oni koji su skloni religijskim uprošćavanjima to opisuju kao borbu „dobra i zla”, „svetla i tame”, „slobode i ropstva”, itd. Problem nastaje onog trenutka kada pokušamo da razumemo iz same biti šta je to: dobro, zlo, svetlo, tama, sloboda... Opasnosti, koje se kriju iza pojednostavljenja, nasilnih i destruktivnih sila, uprošćavanja, zastranjivanja, netolerancije, nisu male.

Svako ko bar površno poznaje kinesku civilizaciju zna da za Kineze vreme nije realna kategorija. Ono oko čega se sabira telo, duša i duh vrednosne su tačke smisla, koje u istoriji kineske civilizacije, zavisno od dinastičkih ciklusa, imaju različita imena. To mogu biti: ljubav, čovekoljublje, znanje, mudrost, vera, praćenje kosmičkih energetske tokova, itd. U skladu sa tim podrazumevajućim sadržajima tradicije, Kina je započela ulazak u svoju modernost i sa tim nasleđem ona, na sličan način, prilazi ostvarenju projekta Novog puta svile.

Od samog početka jasno je da nema stvaranja nikakvih blokova, posebnih saveza, sve je vezano za određenu situaciju, koja je drugačija od bilo koje druge. Kina ne govori kakvi odnosi između zemalja treba da budu, oni su takvi kakvi jesu i treba da proisteknu iz samog života, iz prakse. Zato, recimo, u pojedinim momentima Kina sledi principe „biznis pre politike”, „razvoj pre demokratije” i „međusobno nemešanje u unutrašnje stvari”, što vodi ka tome da se razvije fleksibilan preduzetnički duh zasnovan na međusobnom uvažavanju. Samo ta polazna tačka već otkriva da projekti neće biti primeri imperijalističke ekspanzije i da Kina čeka predloge drugih država, koji se posle zajedničkog dogovora i obostranih interesa, pod određenim uslovima, realizuju. Ili kako je to predsednik NR Kine rekao u Davosu 2017. godine:

Treba da uspostavimo ravnotežu između efikasnosti i pravednosti kako bismo osigurali da različite zemlje, različiti društveni slojevi i različite grupe ljudi imaju koristi od ekonomske globalizacije. Ljudi svih zemalja ne očekuju ništa manje od nas, i to je dužnost koju kao lideri svog vremena moramo prihvatiti...

Čovečanstvo je danas postalo usko povezana zajednica sa zajedničkom budućnošću. Države imaju veliki broj sličnih ciljeva i zavise jedne od drugih. Sve države uživaju pravo na razvoj. U isto vreme, treba da sopstvene interese sagledaju u širem kontekstu i uzdrže se od njihovog postizanja na štetu drugih... Sve države, bile one velike ili male, jake ili slabe, bogate ili siromašne, ravnopravni su članovi međunarodne zajednice. Kao takve, one imaju pravo da učestvuju u donošenju odluka, uživaju prava i ispunjavaju obaveze na jednakoj osnovi.¹

Da pogledamo, u velikim potezima, kako se lagano stvaraju odgovarajući uslovi za Novi put svile.

U novembru 2008. godine, kineski predsednik Hu Đintao potpisao je aranžman vredan 3.400.000.000 USD, kojim se kineskoj kompaniji *China Ocean Shipping Company (COSCO)* omogućava da modernizuje i pusti u rad deo grčke glavne državne luke u Pireju. Ovim se otvorila mogućnost izgradnje trećeg doka i povećanja lučnog kapaciteta, sa ciljem da se utrostruči broj transportno-pretovarnih operacija, i da se do 2015. godine on uveća na 3.700.000 jedinica. Grčka, kao moderan prolaz koji povezuje kineske luke, fabrike, robu, sa lukama, potrošačima širom Evrope, Bliskog istoka i Severne Afrike, važna je tačka na tom putu. To pletenje Novog puta svile upotpunjeno je i „prugom svile”, koja od Kine ka Evropi (preko Kazahstana, Rusije, Belorusije i Poljske) ide tzv. „severnom pružnom putanjom” i koja je operativna od sredine 2011. godine. Naime, juna te godine je iz Čungćinga iz Kine, ka Duisburgu u Nemačkoj, krenuo prvi teretni voz. Tu razdaljinu prešao je za samo 13 dana. Ako ovome pridodamo sve zemlje bivše Jugoslavije, pa Rumuniju, Mađarsku, Bugarsku, Češku, Slovačku, itd., ako njima pridružimo i zemlje sa drugih kontinenata, vidimo da je Novi put svile samo drugi naziv za megaprojekat globalnih razmera i značaja. Jedna od pripremnih tački za taj projekat jeste i potreba da tamo gde nema dobre infrastrukture ona bude izgrađena, i to na obostranu korist (čuvana vin-vin strategija). Ideja je da se oblikuje mreža ulančanih puteva „svile”, kojima će teći roba, ideje, ljudi, kulturne vrednosti, itd. Ili kako to kineska poslovice kaže: pustite vodu, ako želite da uzgajate ribu.

Stari Put svile odnosio se na ukupnost ljudskih odnosa, na susretanje civilizacija, razmenu dobara duž prostora Evroazije tokom više od dve hiljade godina. To je bila i drevna transkontinentalna mreža transporta i komunikacija koja nije nastala u dinastiji Han i Rimskom carstvu, kako su neki skloni da misle, već je kao raskrsnica brojnih puteva kojima su se ljudi kretali i trgovali postojala hiljadama godina ranije. To su putevi, a ne put, koji su vezivali tri kontinenta: Aziju, Evropu i Afriku. Oni su prolazili kroz: Kinu,

¹ Si Đinping, Zajedno preduzeti odgovornost vremena i unaprediti globalni razvoj, *Almanah Instituta Konfucije XV–XVI*, Filološki fakultet u Beogradu, 2017, str. 69–80.

Avganistan, Indiju, Iran, Irak, Siriju, Tursku, i tako sve do Rima. Stari spisi kažu da se trgovalo: žadom, dragim kamenjem, zlatom, mirisnom smolom, mirisnim mlekom, susamom, staklom, tekstilom, svilom, konjima, bronzanim ogledalima, vinom, voćem, povrćem, papirom, oružjem, čajem, kožama, životinjama, ljudima, itd. Roba se prevozila na mulama, konjima, jakovima, kamilama, itd. A da je za susretanje i razumevanje civilizacija daleko značajnije bilo prenošenje i razmena „ideja”, koje su se širile ovim prostorima. Tako su se mešali: šamanizam, judaizam, budizam, maniheizam, istočno hrišćanstvo i islam, zapadno hrišćanstvo i konfucijanizam, itd. Preplitali su se jezici i pisma, umetnosti i književnosti, religije i filozofije.

A šta Novi put svile u svetlu susretanja kultura Kine i Srbije nosi?

2.

Kada govorimo o susretanju ili kulturnoj saradnji Kine i Srbije u ključu Novog puta svile značajno je pomenuti tri događaja. Prvi je osnivanje Instituta Konfucije u Beogradu, na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu 2006. godine²; drugi je međunarodni Beogradski sajam knjiga 2014. godine³, kada je NR Kina bila gost i treći je poseta kineskog predsednika Si Đinpinga Republici Srbiji 2016. godine⁴.

Institut Konfucije u Beogradu

Otvaranjem Instituta Konfucije u Beogradu (2006) započet je niz aktivnosti koje su imale za cilj da se brojni sadržaji iz kineskog kulturnog i civilizacijskog miljea uvedu u srpski kulturni i društveni prostor. Tako je započeto obeležavanje kineskih praznika (Praznik proleća, kineska Nova godina; Praznik sredine jeseni), pa obeležavanje Dana republike (1. oktobar) i Svetskog dana Instituta Konfucije (23. septembar), itd. Zatim je napravljen okvirni plan za predstavljanje različitih segmenata kineske kulture, organizovani su: Nedelja kineskog filma, Izložba moderne kineske fotografije, Izložba novogodišnje grafike, Kurs kineskog kulinarnstva, Kursevi kineske kaligra-

² Radosav Pušić (priredio), *Deset godina Instituta Konfucije u Beogradu*, Filološki fakultet 2016.

³ Po mišljenju većine stručnjaka, kinesko gostovanje je najuspešnije gostovanje neke zemlje na međunarodnom Beogradskom sajmu knjiga.

⁴ Po značaju posete, sklopljenim sporazumima i dogovorenim projektima između NR Kine i R. Srbije, ovo je, u istoriji kinesko-srpskih odnosa, najznačajnija poseta kineskog predsednika Srbiji.

fije i slikarstva, Izložbe rezanog papira, Dani kineskog igranog i dokumentarnog filma, Kurs taidija itd.

Tokom 2012. godine u posetu Srbiji došla je delegacije gradskog odbora za obrazovanje vlade grada Bejđinga. Tom prilikom se ona sastala i sa predstavnicima Instituta Konfucije u Beogradu i postignut je dogovor da naši polaznici Instituta i srednjoškolci koji uče kineski jezik učestvuju u velikoj manifestaciji u Bejđingu, to je *Letnji kamp mladih iz celoga sveta*, koji organizuje vlada grada Bejđinga. Do sada su naši srednjoškolci imali velikog uspeha u predstavljanju Srbije u ovoj manifestaciji.

Pored izložbi i proslava, pripremljene su serije predavanja o kineskoj religiji, filozofiji, umetnosti, književnosti, itd., koje su držali naši poznati stručnjaci. U okviru upoznavanja i podsticanja interesovanja za sadržaje kineske kulture i jezika, Institut Konfucije je, u saradnji sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R. Srbije, organizovao seminar tokom 2013. godine (*Seminar za obuku lokalnih nastavnika kineskog jezika*), a s ambasadam NR Kine u Beogradu organizovan je *Forum o nastavi kineskog jezika* u osnovnim i srednjim školama u R. Srbiji, na kojem je učestvovalo 100 direktora i saradnika, nastavnika kineskog jezika iz 47 osnovnih i srednjih škola iz cele Srbije. U otvorenom razgovoru razmatrani su problemi, otvorena pitanja i teškoće u podučavanju kineskog jezika, kao i pitanje kako podstaći interesovanje osnovaca i srednjoškolaca za kinesku kulturu i jezik.

Ako ovome pridodamo i to da je Institut Konfucije u Beogradu ujedno i mesto naučno-istraživačkih delatnosti, gde se objavljuju rezultati istraživanja na pojedinim projektima u vidu tekstova, monografija i knjiga (časopis: *Almanah Instituta Konfucije u Beogradu*⁵; udžbenik za kinesku kaligrafiju⁶ itd.). Napisan je i objavljen „Nastavni plan i program kineskog jezika za učenje u osnovnim i srednjim školama”, „Pravila fonetske transkripcije slogova kineskog jezika na srpski jezik”, kao i nekoliko knjiga vezanih za kinesku civilizaciju. Realizovani su projekti „Lingvistička i kulturološka poređenja SMS poruka u kineskom, srpskom i engleskom jeziku”, kao i „Kineska filozofska misao do dinastije Ćin”.

Institut je učestvovao i na pojedinim međunarodnim manifestacijama, kao što su Međunarodna smotra arheološkog filma (u organizaciji Narodnog Muzeja i resornog ministarstva), Međunarodna manifestacija Kontrapunkt, u organizaciji Ministarstva kulture R. Srbije, itd. Organizovana su i dva međunarodna naučna skupa: *Moderna Kina i njena tradicija* (2008) i *Širenje kineskog jezika i kulture* (2012). Na otvaranju ovih naučnih skupova govorili

⁵ Prvi dvobroj *Almanaha Instituta Konfucije u Beogradu* izašao je 2009. godine.

⁶ Li Đunming, *Jen Ćenćingova kaligrafska tehnika standardnog pisma (stila Kai) iz dinastije Tang*, Filološki fakultet, 2010.

su resorni ministri u vladi R. Srbije, kao i ambasador NR Kine u R. Srbiji. Naučnici iz R. Srbije, NR Kine, Rusije, Amerike, Slovenije, Bugarske i Švajcarske, svojim istraživanjima i učešćem, bitno su uticali na popularizaciju čitavog spektra kineskih tema.

Umetnički sadržaji su takođe bili jako zastupljeni. Gostovanje Umetničke trupe iz Kine sa Severozapadnog pedagoškog univerziteta (2011) i Umetničkog ansambla Geološkog univerziteta provincije Hubei (2014), u organizaciji Instituta Konfucije, dodatno su upotpunile sliku o umeću i visokim umetničkim dometima izvođačkih ansambala iz NR Kine. Ako ovome pridodamo i gostovanja kineskih umetnika u organizaciji određenih državnih institucija, onda možemo reći da je prisutnost umetničkih sadržaja iz NR Kine vidno uvećana poslednjih desetak godina.

Izložba „Sva lica kulture (novembar 2018 – februar 2019)”. Slikarstvo i život učenjaka drevne Kine” predstavlja gostovanje Nacionalnog muzeja Kine iz Beiđinga, po značaju i opsegu podseća na izložbu „Kraljevska bronza, blago kineskih dinastija Sja, Šang i Džou” (59 eksponata: posude, muzički instrumenti, poljoprivredne alatke, oružje, novac, ogledala i oprema za konje i kočije), koja je 2006. godine bila u Muzeju istorije Jugoslavije, i koja govori o vremenu najstarijih kineskih dinastija Sja, Šang i Džou.

Institut Konfucije u Beogradu je u saradnji sa Železarnom Smederevo, pored kurseva kineskog jezika za srpske radnike, organizovao i kurseve upoznavanja sa srpskom kulturom i jezikom za kineske inženjere i radnike (dva ciklusa predavanja za zaposlene u Hestilu, 2017), što je nesumnjivo doprinelo da se ovaj kolektiv, u kulturološkom smislu, bolje prilagodi i savlada međukulturne razlike.

Sajam knjiga 2014. i dolazak kineskog predsednika Si Đinpinga 2016. godine

Na Sajmu knjiga 2014. godine Kina je bila počasni gost. Delegaciju kineskih književnika činila su najpoznatija imena iz sveta književnosti Kine, kao što su: Liu Dženjun (otvorio sajam), A Lai, Džang Juežan, Ju Hua, Maj Đija, itd. U centralnom delu kineskog paviljona postavljene su knjige koje su govorile o „kineskom snu i kineskom putu”. Zanimljivo je da je slogan koji je kineska strana odabrala bio: „Knjiga produbljuje prijateljstvo, saradnja gradi budućnost”. U okviru sajamskog prostora, na kineskom štandu, napravljena je i mala čajdžinica, u kojoj su posetioi Sajma mogli da uživaju u ceremoniji ispijanja čaja. Institut Konfucije u Beogradu organizovao je štand Hanbana na sajmu, kao i niz kulturnih manifestacija u programima javnog časa kineskog jezika, propagiranja i promocija kineskih knjiga, itd. Moderator tribina

bio je direktor Instituta Konfucije u Beogradu, a teme su bile: Kineska književnost i kinesko društvo, Kina: knjige za decu i mlade, Prevedena dela kineske književnosti, Kineska književnost danas: tradicija i moderno, Kineska poezija danas. Izuzetan ambijent koji su kineski izdavači napravili na Sajmu, bogato i iscrpno predstavljanje kineskih književnika, sveta kineske književnosti i moderne Kine, nesumnjivo su povećali interesovanje Srbije za ove sadržaje. Kina je tokom sajamskih dana organizovala 89 različitih manifestacija; jedan Forum, pet tribina, 56 susreta izdavača i 27 susreta pisaca. Pojavljivanje većeg broja knjiga koje su uspešno, i sa puno posvećenosti i znanja, prevedene sa kineskog jezika po prvi put su na autentičan način otvorile vrata bogate kineske književne riznice. U okviru sajamskih manifestacija održan je kinesko-srpski književni forum – *O razvoju izdavaštva i kulturnoj saradnji Kine i Srbije*. Ocenjujući kinesko gostovanje na Sajmu knjiga, kao i održavanje samoga Foruma, viši savetnik Sektora za međunarodne odnose u Ministarstvu kulture i informisanja Republike Srbije, Mladen Vesković, nazvao je kineski nastup kulturnim događajem prvog reda, ističući: *Ovo je izuzetna prilika da srpski i kineski izdavači, grafički dizajneri, stvaraoci u digitalnim medijima, distributeri i štampari budu u direktnom kontaktu jedni sa drugima i razmotre sve moguće oblike poslovne saradnje, ali i zajedničkog nastupa na trećim stranama.*⁷

Predsednik NR Kine Si Đinping bio je u trodnevnoj poseti Srbiji od 17. do 19. juna 2016. godine. To je bila prva poseta kineskog predsednika posle 32 godine. Predsednici Kine i Srbije, Si Đinping i Tomislav Nikolić, položili su kamen temeljac za izgradnju Kineskog kulturnog centra, koji će se graditi na mestu bombardovane kineske ambasade, koja je srušena tokom NATO agresije na R. Srbiju. Tom prilikom je otkriven spomenik kineskom filozofu Konfuciju. Od ekonomskih i privrednim sadržaja treba istaći da je potpisan ugovor o izgradnji autoputa Surčin–Obrenovac i da je kineska kompanija Hestil preuzela železaru Smederevo.

Poseta kineskog predsednika, Si Đinpinga, R. Srbiji jedan je od onih događaja koji bitno menjaju ne samo odnose dve zemlje, već i kulturne politike u tim odnosima. Zanimljivo je da je i tu, u saradnji sa ambasadom NR Kine u Srbiji, i sa kancelarijom predsednika R. Srbije, Institut Konfucije u Beogradu, tačnije deo polaznika Instituta, organizovao prigodan umetnički program tokom svečane večere. Vidljivo prisustvo Instituta Konfucije u Beogradu tokom posete kineskog predsednika bilo je ne samo priznanje za njegov rad, već i prilika da se na najvišem državnom nivou pokaže kako i na koji način u praksi izgleda kulturna saradnja dve zemlje i dva naroda.

⁷ Mladen Vesković, *Veze Srbija – Kina, Almanah Instituta Konfucije XI–XII*, Filološki fakultet u Beogradu, 2015, str. 137–140.

Ako svemu ovome pridodamo otvaranje drugog kulturnog centra R. Srbije u svetu, koji su u Beidingu, NR Kina (2018), otvorili ministri kulture R. Srbije Vladan Vukosavljević i ministar kulture i turizma NR Kine Lua Šu-gang, onda je slika o kulturnim vezama naše dve zemlje u poslednjih desetak godina kompletnija. Kulturni centar je poneo ime našeg nobelovca, „Ivo Andrić”, i da čujemo reči srpskog ministra kulture:

Izražavam uverenje i nadanje da Kulturni centar 'Ivo Andrić' neće biti samo dom srpske kulture, nego istinska kuća prijateljstva srpskog i kineskog naroda. Središnji simbol književnog sveta Ive Andrića, čiji je roman 'Na Drini ćuprija' odavno preveden i na kineski, jesu mostovi koji ukidaju prepreke među ljudima i narodima. Neka institucija koju večeras svečano otvaramo bude jedan solidan i dugovečan most između naša dva prijateljska naroda.⁸

Ako se podsetimo da u ekonomskom pojasu duž Puta svile živi skoro tri milijarde stanovnika, sa velikim tržištem i ogromnim potencijalima, onda ta raznolikost u istorijskom i kulturnom nasleđu ne samo da obavezuje, već i čini nužnom kulturnu saradnju i razmenu.

Sve što čovek čini ima neki odblesak u prirodnim i kosmičkim ravnima. Kulturna saradnja, kao, možda, najbolji i najprisutniji deo u međuljudskim i međunarodnim odnosima, ima svoju misiju. Dve reči stoje u bliskoj vezi sa njom, to su „san” i „put”.

LITERATURA

1. Bergsten, F., Č. Frimen, N. Lardi, D. Mičel (2011). *Uspom Kine*. Službeni glasnik, Beograd.
2. Jacques, Martin (2012). *When China Rules the World*. Penguin Books, England.
3. *Almanah Instituta Konfucije XI–XII*, Filološki fakultet u Beogradu, 2015.
4. *Almanah Instituta Konfucije XV–XVI*, Filološki fakultet u Beogradu, 2017.
5. Frankopan, Piter (2018). *Putevi svile*. Laguna, Beograd.
6. Frankopan, Piter (2018). *Novi putevi svile*. Laguna, Beograd.
7. Tijenjung, Džou (2019). *Kineski san i kineski put*. Čigoja, Beograd.

⁸ Izveštaj sa otvaranja kulturnog centra Srbije u Beidingu, objavljen u listu Politika. <http://www.politika.rs/sr/clanak/416882/Otvoren-Kulturni-centar-Srbije-u-Pekingu>